

49 yıldır aynı tas aynı hamam

1950'den beri **Nâzım** için savaşım veriliyor, ama alınan yol bir arpa boyu...

Buket Aşçı

Gerek Türk gerekse de dünya edebiyatının en güçlü şairlerinden olan Nâzım Hikmet'in affedilmesi için aydınların başlattığı imza kampanyasının bugün 49. yılı. 3 Nisan 1950'de aydınlar Nâzım Hikmet'in affedilmesi için bir kampanya başlatmış ve Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye şairin affedilmesine ilişkin olarak bir dilekçe vermişlerdi.

Şair 1938 yılında "Askeri isyana teşvik" suçundan 28 yıl 14 ay hapis cezasına çarptırılmış ve İstanbul, Çankırı ve Bursa cezaevlerinde on iki yıla yakın hapis yatmıştı.

Şair, hapis cezasının sebebini kabul etmez ve suçsuz olduğunu savunur. Hatta Mustafa Kemal'in eline geçmeyen bir mektup yazar. Ancak şair başlangıçta bu mektubu yazmayı kabul etmez. Sadri Ertem ve dayısı Ali Fuat Cebesoy bu mektubu yazmalarını istediklerinde şiddetle karşı çıkar ve "Özel mektup yazmam ben! Pullu istida yazırım... Halk gibi" der. Daha sonra şair bu mektubu yazmaya ikna edilir fakat o sırada Atatürk'ün hastalığı ağırlaştığı için mektup verilemez.

Aydınların desteği

Şair için 1950'de Halk Partisi'nin seçimden önce çıkaracağı söylenen genel af bir ümit olur. Ancak bu uzun sürmez ve afdan ümidi kesen şair 8 Nisan 1950'de açlık grevi yapacağını açıklar. İşte ne olursa ondan sonra olur ve bu açlık grevi bir direniş olarak nitelendirilir. Ülke içinden ve dışından sayısız destek görür, şair. Başta Nâzım Hikmet'in annesi Celile hanım olmak üzere herkes şaire destek verir. Orhan Veli iki arkadaşıyla açlık grevine yatar. Şairin uğradığı haksızlıklarla mücadele için "Nâzım Hikmet" adında bir dergi çıkarılır. Ahmet Emin Yalman öncülüğünde aydınlar Nâzım Hikmet'in serbest bırakılması için kampanya başlatırlar. İmza toplarlar ve hazıladıkları dilekçeyi Başbakanlığa verirler. Listede dönemin bütün entelektüel ve aydınlarının ismini görmek mümkündür. Halide Edip Adıvar, Nadir Nadi, Ahmet Hamdi Tanpınar, Neyzen Tevfik, Bedri Koraman, Sabahattin Eyüboğlu, Mehmet Ali Aybar, İbrahim Çallı, Cahit Sıtkı Tarancı, Melih Cevdet Anday, Orhan Veli Kanık, Cüneyt Gökçer, Oktay Rifat ilk göze çarpan isimlerdir. Şair bu çabaların sonucunda 15 Temmuz 1950'de af kanunundan yararlanarak hapisten çıkar ve o artık özgürdür.

Vâlâ Nureddin, şairin hapisten çıktığında ilk yaptıklarını şöyle anlatır, "Bu Dünyadan Nâzım Geçti" kitabında: "Eğildi, elini denize daldırdı ve rahatladı. Sonra sırt üstü yere uzandı. Yıldızlara baktı. Denizin çırpıntısını dinledi." Ozanın bütün hapis yılları bo-

yunca serbest kaldığında ilk yapmak istediği buymuş çünkü; "Elini denize sokmak, tavansız bir yerde geceleyin yatıp göğü seyretmek..."

Ancak bu özgürlük uzun sürmez. Bir sene sonra kendisine sağlam raporu verilerek askerlik yapması istenince bilindiği üzere Moskova'ya kaçar ve aynı yıl vatandaşlıktan çıkarılır. İşte, o günden beri Nâzım Hikmet T.C. vatandaşı değil. Daha doğrusu en büyük ozanımız ama vatandaşımız değil!

Ona vatandaşlık hakkının geri verilmesi ve mezarının Türkiye'ye getirilmesi hep gündemde oldu. Hatta Ercan Karakaş, Kültür Bakanı olduğu dönemde bizzat kendisi şaire vatandaşlık hakkının geri verilmesi için Bakanlar Kurulu'na başvurdu. Fikri Sağlar'ın Kültür Bakanı olduğu dönemde de mezarının Türkiye'ye nakli gündeme gelmişti. Ancak bu çabaların hiçbiri sonuç vermedi. Nâzım Hikmet hala "Memed!" diye seslendiği memleketinin vatandaşı ve bu topraklarda bir çınar ağacı ile koyun koyuna değil.

Nâzım Hikmet'in Atatürk'e yazdığı mektuptan bir bölüm

"Askeri isyana teşvik etmedim.

Senin eserin ve sana aziz olan Türk dilinin inanmış bir şairiyim. Sırtıma yüklenen ve yükletilecek hapis yıllarını taşıyabilecek kadar sabırlı olabilirdim. Büyük işlerin arasında seni bir Türk şairinin felaketi ile alıkalandırmak istemezdim. Bağışla beni! Seni bir an kendimle meşgul ettimse, alınma vurulmak istenen bu 'inkılap askerini isyana teşvik' damgasının ancak senin ellerinle silinebileceğine inandığımdandır. Başvurabileceğim en inkılapçı sensin!"

